

Mitt liv

Gunillas memoarer

*»Kanske ser man linjen i livet
först när det blivit skrivet.«*

Gunilla Lockne

Mitt samlande

Jag började tidigt samla på saker. Bokmärken var nog det första. Om jag bytte bokmärken med andra samlare, minns jag inte, men jag tror att jag nog ibland gjorde det. Inte heller minns jag om jag hade några favoritmotiv bland bokmärkena. De vanligaste motiven var änglar, tomtar, blommor och söta barn.

Min klasskamrat Bibbi Envall och jag samlade apelsinmärken, då vi var i 10–11 årsåldern. Vi cyklade runt till livsmedelsaffärer och fruktaffärer i stån och bad att få papper som apelsiner var inslagna i. På den tiden var varje apelsin inslagen i ett tunt papper med apelsinproducentens firmalogo tryckt på. Finast tyckte vi det var när det var detaljer i guldfärg på apelsinpapperet. Vi lade papperen vi fick i en stor påse och sedan åkte vi hem och strök ut dem med strykjärn så att de blev släta. Jag klistrade in mina apelsinmärken i en skrivbok som jag har kvar.

Bibbi Envall och jag samlade också filmstjärnebilder som fanns i en viss typ av tuggummiförpackningar. Tuggummina var platta och smakade mest mjöl, de var inte intressanta för oss. Många flickor i vår ålder samlade filmstjärnebilder från tuggummiförpackningarna, som måste ha varit lönsamma för producenterna. Vi bytte bilder med varandra. Min favoritfilmstjärna var June Allyson.

Tidigt klippte jag ut tidningsbilder av kungligheter. Särskilt av familjen på Haga slott, d.v.s. prinsessan Sibylla och hennes barn, de små Haga-sessorerna Margareta, Birgitta, Desiré och Christina och deras lille bror Carl Gustav. Det fanns väldigt många bilder och reportage om

dem i Veckojournalen, en veckotidning med bruntonade bilder. Även veckotidningen Idun hade reportage om kungligheter med bra foton.

Senare började jag samla på tidningsbilder av filmstjärnor, och även bilder av balettstjärnor. Men balettstjärnorna tröttnade jag på rätt snabbt, dels fanns det inte så många foton av dem i de tidningar jag kom i kontakt med och dels såg jag inte någon balett som kunde stimulera mitt intresse.

Från tidiga tonåren köpte jag Filmjournalen varje vecka. Det var en tidning som enbart handlade om film och filmstjärnor. Då jag flyttade hemifrån lämnade jag flera årgångar av Filmjournalen på vinden.

Under några år (från 1952) samlade Bibbi Envall och jag autografer. Det var i första hand autografer av skådespelare vi var intresserade av. Vi stod med våra autografblock och väntade utanför sceningången till Sundsvalls teater vid Riksteaterns föreställningar. Vi kunde stå där i timmar oavsett väder. Ofta lyckades vi få autografer av skådespelarna som var med i föreställningarna, men det hände också flera gånger att vi väntade förgäves, skådespelarna hade kanske redan gått in på teatern, trots att vi varit på plats i mycket god tid före föreställningens början, två timmar eller mer. Ibland fick vi lämna in autografblocken till teaterns vaktmästare som lämnade in dem i skådespelarnas loge och sedan kom ut och återlämnade blocken till oss då skådespelarna skrivit sina namn.

Ofta var det bara Bibbi och jag som stod vid sceningången med våra autografblock. Ett par gånger var det ett par flickor till.

Ett viktigt inslag i mitt samlande av filmstjärnebilder och autografer var att jag skrev till filmstjärnor och bad om foto och autograf. Jag tror att det var i Ica-kuriren, eller det kan ha varit i Allers som det fanns adresser till de stora amerikanska filmbolagen, Metro-Goldwyn-Mayer, Warner Brothers och 20th Century Fox. I en av dessa tidningar hittade jag också i början av år 1951 en brevmall på engelska att använda för att skriva och be om filmstjärnors foto med autograf. Innan jag hittade den mallen hade jag i flera dagar kämpat med att försöka få ihop ett brev på engelska till June Allyson. Jag hade precis börjat läsa engelska i skolan och slog upp ord för ord i lexikon. Det var jobbigt och blev nog inte särskilt förståeligt för mottagaren.

I tidningen hade stått att man skulle skicka med internationellt svarsporto (det var en liten blankett som man köpte på posten och som mottagaren kunde byta mot sitt lands frimärken), men jag insåg så småningom att besvarandet och utskicken av fotona med tryckta autografer på sköttes av filmbolagens marknadsavdelningar och att portokostnaden inte var avgörande för dem.

De svenska filmbolagen hade ingen motsvarande service för sina stjärnor, en tonårsidol som Birger Malmsten fick själv hantera de beundrabrev han fick. Jag minns att jag var förgrymmad över att det på baksidan av ett signerat foto av Birger Malmsten var en tryckt mening där jag ombads skicka in frimärken av viss valör avseende porto- och expeditionskostnader. Det kostade honom naturligtvis mycket att skicka ut sitt foto till massor av beundrare.

Att skriva till filmstjärnor tog en hel del av min tid. Jag minns hur förväntansfull jag var varje dag jag gick hem från skolan: skulle det ha kommit något nytt filmstjärnefoto med posten. Jag hade så småningom en rätt stor samling, säkert ett 20-tal. June Allyson, Doris Day, Ester Williams, Pier Angelo m.fl.

Fotona var i A5-format och ibland något större. En tid hade jag fotona uppsatta på väggen i

mitt rum uppe på vinden. Tyvärr har hela denna filmstjärnesamling kommit bort. Sannolikt då jag flyttat hemifrån och inte själv tagit hand om samlingen som jag haft förvarad i en byrålåda i mitt rum på vinden. Min bror Christer flyttade in i rummet och efteråt kunde ingen säga vad som skett med mina filmstjärnefoton.

Som vuxen har jag inte systematiskt samlat på något förutom urklipp, broschyrer och andra trycksaker som haft med mitt arbete som journalist att göra. Jag hade ett stort arkiv med sådant i vindsrummet i Farsta och hade det sorterat ämnesvis.

Jag ser mig inte längre som samlare i ordets egentliga betydelse, men jag är en person som har svårt att slänga saker och ting. Det har lett till att jag har väldigt mycket kvar av papper från mitt liv, tryckta dokument, brev, dagböcker, foton m.m. Det har jag glädje av nu på äldre dagar då jag katalogiserar sådant material och summerar mina minnen.

Sedan 70-talet har jag abonnerat på svenska förstadagsbrev. Utländska frimärken som kommer i min väg brukar jag också spara, och på mina utlandsresor köper jag gärna ett och annat frimärke. Dessa lösa frimärken ordnar jag motiverat i frimärksalbum, men jag tycker att mitt frimärkssamlande är i så blygsam omfattning att jag inte vill räkna in mig i kategorin frimärkssamlare.

Jag är förtjust i tomtar och har stor samling små prydnadstomtar. Den brukar utökas med ett par tomtar per år. På mina resor köper jag små ugglor i olika material, och ibland små elefanter.

På senare år har jag också på utlandsresor köpt en del ikoner. Samtliga är nytillverkade. Jag har köpt dem uteslutande för att jag är intresserad av motiven.

Jag har en stor boksamling med skönlitteratur, böcker om andra länder, konstböcker, dramatik, biografier m.m. Jag köper väldigt mycket böcker och konstkataloger och jag har svårt att göra mig av med böcker.

Betalade arbeten under Sundsvallstiden

När jag försöker minnas vad som var de första arbetena som jag gjorde och fick betalt för så var det nog trädgårdsarbeten på vår tomt på Rådhusgatan 43 i Sundsvall – att klippa bort vissna spireablommor och rensa ogräs. Jag målade också trästaketet mot gatan. Det var i mina tidiga tonår och betalningen jag fick av pappa var nog ytterst blygsam.

En söndag före julen 1954 var min kamrat Bibbi Envall och jag ute och sålde julfemmor. De såldes till förmån för behövande och jag tror att insamlingen var anordnad av lokaltidningen Sundsvalls-Posten. Vi hade fått oss tilldelat kvarter uppe på Södermalm och de hörde inte till stadens mest välbeställda precis. Vi gick och knackade dörr och fick inblickar i en del hem med stor fattigdom och med dryckenskap. För oss var det en ny värld och vi var både omtumlade och lite skamsna av det vi såg. Flera av familjerna vi knackade på hos hade nog själva behövt bidrag från julfemmeinsamlingen. Några bad att få ge mindre än en femma och det tog vi emot. Vår försäljningsrunda inbragte inte särskilt mycket pengar, vad jag minns.

Sommaren 1955 arbetade jag en tid (4–15 augusti) på Sundsvalls Expo – en mässa i Sundsvall. Den pågick i tio dagar och var uppbyggd på Sundsvalls läroverks stora gårdsplan. Jag var anställd av Sundsvalls Sparbank som var en av utställarna. Det var tant Agnes Nordgren som rekommenderat mig när hon hört att banken ville ha några unga flickor som stod i deras monter på mässan. Arbetet bestod i att informera om en ny sparform som banken lanserade och att vakta montern med den stora samling

sparbössor som banken visade där.

Inför årsskiftet 1955/56 hörde banken av sig igen och ville ha hjälp med att räkna ut räntor på sparbanksböcker. Jag och min kamrat Bibbi Envall nappade på det. Vi följde färdiga tabeller och förde in räntan på kort och summerade med sparkapitalet så att det var korrekt saldo vid årsskiftet. Det var inte ett svårt arbete men det var tröttsamt att sitta och skriva siffror och summera hela dagen. Arbetet pågick mellan jul och nyår.

När någon av mammas och pappas vänner fyllde jämna år gjordes ofta en penninginsamling bland vännerna. Det textades en gratulationsadress med namnen på dem som bidragit till gåvan. Textningsuppdraget gick ibland till mig. Jag tyckte om att texta, hade fått lära mig vissa stilsorter i teckningen i skolan, men så här efteråt inser jag att min textning var rätt amatörmässig. Jag gjorde så gott jag kunde, drog upp hjälplinjer och textade med blyerts innan jag vågade fylla i med tusch. Sedan suddade jag ut blyertsen och det förstörde säkert en del av papperets yta. Jag jobbade intensivt med textandet men resultatet var nog inte så imponerande. Men jag fick flera sådana uppdrag och brukade få en liten slant för besväret.

Under flera jullov arbetade jag med postens sortering av julkort. På den tiden skickades massor av julkort och sorteringen och distributionen av korten innebar en stor arbetsökning för posten. Skolelever som sorterade julkorten engagerades. Strax före jul anordnade posten i Sundsvall en särskild sorteringsavdelning för julkorten. Den var inrymd i läroverkets gym-

nastiksal. Där arbetades i skift. Arbetsdagarna var korta i början av arbetsperioden och blev längre desto närmare julaftonen det var.

På den tiden fanns inte postnummer utan posten sorterades efter orter i bokstavsordning. Vid julkortssorteringen var skåp med fack uppställda i rader i gymnastiksalen. Vi som sorterade stod och sorterade in korten i facken. Jag tror att det hade gjorts en grovsortering efter bokstäver innan vi fick korten till oss. Var och en av oss sorterade sedan på orter under en bokstav. En gång i timmen hade vi paus då vi kunde sitta ner och då vi kunde äta något som vi haft med oss.

Jag sorterade julkort åren 1955–1959.

Det sista året var Bibbi Envall och jag arbetsledare vid julkortssorteringen. Vi satt vid ett bord strax innanför dörren till gymnastiksalen och vi ringde i en klocka då det var tid för paus och då pausen var slut. Vi antecknade också vilka tider som varje sorterare tjänstgjorde. Då vi inte var upptagna av våra administrativa uppgifter arbetade vi med julkort där adressen var svårtydbar. Orten som kortet var adresserat till kunde vara svår att läsa eller adressen kunde vara ofullständig. Det fanns kataloger att slå i, där vi kunde hitta små orter och komplettera adressen. Vi blev också duktiga på att tyda svår-lästa handstilar.

Strax efter årsskiftet arbetade Bibbi och jag någon dag eller två med att räkna ut vilken betalning var och en som deltagit i sorteringen skulle få.

Under mina gymnasieår ingick jag i en barnvaktförmedling som Sundsvalls Flickors Gymnasieförbund administrerade. Jag hade många uppdrag där. En familj med en ettårig pojke satt jag barnvakt hos rätt regelbundet.

Under mitt sista år i flickskolan hade jag börjat skriva artiklar för Sundsvalls-Posten. Jag hade på ett unghögermöte träffat en ung journalist som arbetade på Sundsvalls-Posten och i samtal med honom hade jag uttalat mig föraktfullt och överlägset om den tidning han arbetade på. En dag då han fått i uppdrag att rapportera från ett

informationsmöte för föräldrar i Njurunda om den nya enhetsskolan så kontaktade han mig och frågade om jag ville hoppa in och göra jobbet i hans ställe. Jag nappade på det. Mitt referat, som kom in i tidningen först två dagar senare, gjorde att jag fick kontakt med tidningens redaktionssekreterare Åke Hanaeus. Han hade planer på att starta en ungdomssida i tidningen, han ville därför ha kontakt med skolungdomar som kunde skriva artiklar till den ungdomssidan. Två killar och jag blev regelbundna medarbetare och vi hade mycket fria händer i fråga om ämnesval.

Kontakten med tidningsredaktionen ledde till att jag också några gånger fick skriva om mannekänguppvisningar som anordnades i Sundsvall. Det var när tidningens enda kvinnliga journalist hade förhinder. Jag tyckte det var väldigt roligt att gå på mannekänguppvisningar och att rapportera om dem och gick in för uppgiften med liv och lust, men att skriva om kläder och mode när man inte kan så mycket om det är svårt och idag skulle jag nog tycka att det är pinsamt att läsa dessa artiklar.

Jag skrev om en hel del annat också för Sundsvalls-Posten. Redaktionssekreteraren ville gärna ha material till tidningen och uppmuntrade mig att komma med egna förslag till artiklar. Jag minns en entusiastisk artikel jag skrev om en familj som dansade folkdans.

Sommaren 1959 vikarierade jag en månad som journalist på Sundsvalls-Postens redaktion. Jag fick skriva om de mest skilda ämnen, en hel del av dem kunde jag väldigt lite om. Jag minns att jag ibland gick till stadsbiblioteket och läste på om sådant som jag fått i uppdrag att skriva om. Men det förekom också att jag blev skickad på uppdrag som jag inte alls klarade av och där jag i förväg sagt att jag inte kunde något om ämnet men blev ”beordrad” att åta mig det. Jag minns två sådana uppdrag som aldrig blev någon artikel, det ena var en intervju med en kyrkokörledare, det andra var ett tekniskt ämne som hade att göra med TV-master på Södra berget.

På sommaren år 1960 arbetade jag som

turistvärdinna i Medelpads turistförenings turistkiosk som stod uppställd på Storgatan, intill Esplanaden. Vi var tre flickor som tjänstgjorde där i skift. Vår uppgift var att svara på frågor från turister, lämna ut informationsmaterial om Medelpad och sälja biljetter till den guideade sightseeingturen i Sundsvall med buss som gick en gång om dagen. Guide på den turen var filosofie doktor Arvid Enqvist, en kunnig äldre herre som var alkoholiserad och såg mycket sjavig ut. Han var ibland ordentligt darrig då han kom, påstod att han hade malaria och därför var darrig. Ofta ville han ha förskott på arvodet för guidningen, och vi förstod ju varför det var så angeläget.

I turistkiosken sålde vi souvenirer och vykort. Det fanns ett lager av souvenirer som köpts in för länge sedan och som vi tyckte var fula och smaklösa. De plockades fram varje sommar då turistkiosken öppnades för säsongen. Vi tyckte att kvaliteten på utbudet borde höjas och gick till Medelpads hemslöjd och valde ut sådant som vi ville sälja. Men turisternas intresse för dessa kvalitetsprodukter var betydligt mindre än för de smaklösa souvenirerna som vi i början av säsongen ställde på mer undanskymd plats i kiosken, och sedan motvilligt fick plocka fram efter en tid.

Vi som arbetade i turistkiosken guideade också på ett par utflykter utanför Sundsvall. Jag var med som tyskspråkig guide på en busstur upp till Sandöbron (juli 1960), en tur för deltagare i

en internationell konferens för bro- och vägbyggare som efter konferensen gjorde en studieresa. Jag var också med som svensktalande guide på en tur ut till Galtström.

Några gånger tjänstgjorde jag ett par timmar på kvällstid på Lemkes frisersalong. Salongens ägare höll öppet för passagerare på det s.k. Dollartåget som några gånger på sommaren gick från Stockholm upp till Midnattssolen t. o. r. Passagerarna var huvudsakligen amerikaner. De bodde ombord på tåget men i Sundsvall, som var slutpunkten för resan, bodde de på hotell och hade en festmiddag som avslutning. Kvinnorna ville vara snygga i håret till middagen och därför höll Lemkes salong öppet för dem och fixade till deras frisyrier efter salongens ordinarie stängningstid. Herr Lemke och hans personal kunde inte så mycket engelska och därför var jag och en annan flicka anlitade som tolkar och medhjälpare. Vi pratade med de kunder som fick sitta och vänta på sin tur, det gällde att de fick uppmärksamhet och hölls på gott humör. De var mycket bortskämda kunder. Vi värdinor tände deras cigaretter och fjäskade lite för dem och sedan hjälpte vi till då de skulle betala. Lemke tog extra mycket betalt för den hårvård han erbjöd vid dessa tillfällen, den var ju efter den ordinarie arbetsdagens slut. Påslaget var nog rätt ordentligt men den enda som jag hörde som reagerade på priset var en schweizisk dam. Amerikanskorna betalade utan att knota och lämnade ofta dricks dessutom.

Åren på barnavårdsnämnden och socialförvaltningen

Dagen efter att jag slutat på Socialstyrelsen – där jag haft ett halvt års vikariat – började jag arbeta hos Stockholms barnavårdsnämnd som vikarierande socialassistent. Det var den 1 februari 1967. Jag blev placerad på barnavårdsbyrå IX – en av nämndens utredningsbyråer. Lokalerna var i ett hus vid Norra Bantorget.

Mitt arbete bestod i att göra utredningar i barnavårdsärenden och att föreslå åtgärder enligt barnavårdslagen.

De första utredningarna jag fick i uppdrag att göra handlade om unga pojkar som anmälts till barnavårdsnämnden för att de använt narkotika. Den ene av dem hade använt hasch – han var en begåvad kille som hade en bestämd uppfattning om vad han ville arbeta med i framtiden – han ville till Förvarets radioanstalt. Han var enda barnet och hans mor var ensamstående, hon var tyska, antagligen judinna, hade skaffat honom genom insemination i Danmark. Hon var mycket skärrad över att han använt hasch. Narkotikaanvändning bland unga i Sverige var något nytt då. Under min tid på Socialstyrelsen hade det anordnats ett föredrag för personalen om narkotika. Den som höll det var den som då ansågs vara landets främsta expert på området, polisläkaren Nils Bejerot. Jag kommer ihåg att Göta Rosén och Brita Hasselrot var mycket tagna av föredraget – ”narkotika var något vi inte visste något om”, sade de efteråt.

Killen som använt hasch och som jag skrev utredningen om hörde jag aldrig något om efter att jag lämnat min utredning. Hans haschanvändning var nog något tillfälligt, han var i övrigt skötsam. Det var antagligen mammans

hysteriska oro som gjorde att ärendet hamnade hos barnavårdsnämnden.

Det andra ärendet handlade om en pojke som bodde i Fagersjö hos en frånskild mamma med ny boyfriend. Jag tror att pojken använt amfetamin. Hur hans fortsatta liv blev vet jag inte, men i det fallet var nog utvecklingen mer dyster. Jag vill minnas att barnavårdsnämnden beslutade att tillsätta övervakare för båda pojkarna.

Jag kände mig mycket ung och oerfaren då jag gick på mina första hembesök och träffade föräldrar som hade problem med sina barn. Vad hade jag att lära dem? Jag var yngre än de och hade ingen erfarenhet av att vara förälder.

Men att skriva utredningar tyckte jag var roligt – det var i mycket ett journalistiskt arbete – intervju och skriva journalanteckningar och sedan skriva ihop materialet till en utredning med förslag till beslut.

Som socialassistent på en utredningsbyrå hade jag rätt fria arbetstider. De enda tider jag måste vara på arbetsplatsen var måndag kl 17–19 och tisdag–fredag kl 10–12. Då hade jag besöks- och telefontid. Det passade bra för mig med fria arbetstider eftersom jag hade svårt att somna på kvällarna och därför inte mådde bra av att stiga upp tidigt på morgnarna. Jag kom i regel till byrån till kl 10. Istället för att starta arbetet tidigt på morgonen arbetade jag ofta sent på kvällen, och ibland långt in på natten – jag är ju nattmänniska. Ofta satt jag hemma i mitt hyresrum i Farsta och skrev utredningar. Det var inte heller ovanligt att jag var på arbetet flera timmar på lördagar och söndagar, och det var jag inte ensam om, jag hörde oftast ljud

från flera knattrande skrivmaskiner i den korridor där jag hade mitt arbetsrum.

Vi hade knappast några möten och konferenser på arbetsplatsen under de första åren jag var där. Varje utredare satt i sitt arbetsrum och arbetade för sig – vi hade inte något direkt samarbete med varandra. Men vi som var socialassistenter på samma byrå gick då och då in till varandra och pustade och beklagade oss då vi hade något jobbigt ärende, men det var mer för att få kamratstöd än för att få råd i arbetet.

Alla avdelningar på barnavårdsnämnden – utom fritidsavdelningen, barnavårdsmannaavdelningen och ett par mindre avdelningar fanns i samma hus – i ett stenhus som låg i hörnet av Vasagatan och nuvarande Olof Palmes gata. Barnavårdsnämnden disponerade alla fyra våningsplanen i det huset.

Högst upp i huset fanns en personalmatsal och där åt de flesta av oss lunch och där drack vi eftermiddagskaffe. Vi betalade själva för det. Förmiddagskaffe drack personalen på vår byrå i allmänhet tillsammans strax före kl 10 i ett litet kafferum som tillhörde vår byrå.

Att vara socialassistent/utredningsassistent på en barnavårdsbyrå var på den tiden ett genomgångsjobb för många, det var en stor personalomsättning bland utredningsassistenterna. Tjänstgöringstiden var i genomsnitt 3–4 månader då jag började, det var få som arbetat länge. Det fanns få utbildade socionomer, de som var beteendevetare (hade läst något eller några av ämnena psykologi, pedagogik, sociologi på universitetet) var lika välkomna som socionomer som utredare.

Barnavårdsnämndens socialassistenter och socialinspektörer var allmänt sett bättre utbildade än socialnämndens och nykterhetsnämndens. Det hade lite högre status att arbeta på barnavårdsnämnden.

Det fanns nio barnavårdsbyråer på Stockholms barnavårdsnämnd – var och en med sitt geografiska upptagningsområde. Byrå IX där jag arbetade omfattade Farsta, Hökarängen, Gubbängen, Tallkrogen, Svedmyra Sköndal

och Fagersjö. Chef för byrån var socialinspektör Ivar Ekvall.

Ärenden anmäldes till barnavårdsnämnden av polisen (i form av polisrapporter), skolan, daghem, barnavårdscentraler (som hade s.k. anmälningsplikt) samt PBU (Psykiska barn- och ungdomsvården) eller av privatpersoner, som även kunde anmäla anonymt. Det som inte kom in som skrivna anmälningar kom vanligen som anmälningar till barnavårdsnämndens informationsbyrå – där tog man emot anmälningar per telefon eller genom att anmälaren kom personligen till byrån. Informationsbyråns personal skrev ner anmälan, tog ibland några kompletterande kontakter och skickade anmälan vidare till berörd barnavårdsbyrå.

Om ett barn behövde placeras på barnhem, ungdomshem eller i fosterhem anmälde vi som arbetade på barnavårdsbyrå, ärendet till våra kollegor på barnhemsbyrån, ungdomshemsbyrån eller fosterhemsbyrån – de hade sina arbetsrum på våningsplanet över vårt och det var lätt för oss att springa upp dit och prata med handläggarna där. De ordnade plats för barnet. I barnavårdsnämnden (en politiskt sammansatt nämnd) fattades beslut om tvångsomhändertagande med placering, det kallades omhändertagande för samhällsvård, men det kunde också i vissa ”lättare fall” göras en frivillig placering som föräldrarna begärt.

Om barnet behövde placeras omgående och barnavårdsnämndens beslut inte kunde avvaktas – nämnden sammanträdde en gång i veckan – fick man ordna ett omhändertagande enligt § 30 barnavårdslagen med beslut av nämndens ordförande. Det beslutet måste konfirmeras inom 30 dagar med beslut i nämnd samtidigt som en mer utförlig utredning lades fram för nämnden. Vid § 30-beslut måste barnet eller ungdomen placeras omgående. När barnet skulle placeras på barnhem fick jag som socialassistent åka till barnhemmet med barnet och innan dess måste jag ha skaffat friskintyg för barnet. Barnhem krävde friskintyg för att deras andra barn inte skulle bli smittade om barnet even-

tuellt var sjukt. Om placeringen blivit aktuell efter att barnavårdsnämndens socialläkare gått för dagen och alltså inte kunde utfärda friskintyg, han arbetade bara kontorstid, fick jag åka med barnet till akuten på ett barnsjukhus för att få friskintyg. Med väntetider där och sedan resa med barnet till barnhemmet kunde det bli rätt sent på kvällen innan min arbetsdag var slut.

Vi som var socialassistenter på barnavårdsbyrå hade ett schema så att vi turades om att ha jour. Då man hade jour måste man vara tillgänglig på byrån hela arbetsdagen och vara beredd att arbeta över om arbetet krävde det, t.ex. om det kom in ett ärende som krävde § 30-beslut och placering.

De journalanteckningar varje socialassistent var skyldig att föra i varje ärende förvarades tillsammans med anmälningarna i hängmappar i en hurts i det egna arbetsrummet. Hurtsen låstes och nyckeln gömdes då man lämnade rummet.

Någon gång hände det att chefen för sociala avdelningen, som omfattade alla barnavårdsbyråer, kom ner från chefernas våningsplan och informerade sig om ärendesituationen, det gällde då att man kände till nuläget i sina ärenden. De fick inte bli liggande i månader utan kontakt och åtgärd. Om ett ärende inte bedömdes vara i behov av snabb åtgärd ansågs det bättre att det avskrevs, sedan fick det komma en ny anmälan om något alarmerande hände.

Akuta anmälningar skulle handläggas med förtur. Likaså skulle yttranden som begärts av åklagarmyndigheten skrivas snabbt, det var yttranden angående en ung omyndig människa som begått brott. I remissen stod ett datum när yttrandet förväntades vara åklagarmyndigheten till handa. Om vi på barnavårdsbyrån inte hann bli klara med yttrandet till dess fick vi skriva till åklagaren och begära uppskov.

I yttrandet svarade vi att åtgärd vidtagits – beslut om omhändertagande för samhällsvård eller övervakning enligt barnavårdslagen – eller att vi inte bedömde att det fanns behov av åtgärder enligt barnavårdslagen. I samtliga fall

tillstyrkte vi åtalsunderlåtelse – alltså att åklagaren skulle avstå från att väcka åtal. Efter att yttrandet inkommit till åklagarmyndigheten avskrevs ärendet i regel där med åtalsunderlåtelse.

Ett par gånger följde jag med omhändertagna ungdomar och barn då de placerades i fosterhem. Fosterhemmen låg i de flesta fall på landsbygden, inte så sällan i ren glesbygd. Det var två skäl till det. Det var på landsbygden, i jordbrukarhem där kvinnorna inte arbetade utanför hemmet som fosterbarn kunde tas emot. För ungdomar som hamnat i missbruk och kriminalitet hade man uppfattningen att de skulle placeras så långt bort från Stockholm som möjligt för att komma bort från ”kompisar som hade dåligt inflytande över dem”.

Det var brist på fosterhem och fosterhemsinspektörerna var så nöjda då de fått tag i ett fosterhem att de ofta översåg med att hemmet inte var precis skraddarsytt för det barn /den ungdom som skulle placeras där. Då en fosterhemsinspektör skulle sälja in ett fosterhem till oss utredningsassistenter skönmålade hon ofta fosterhemmet. Många fosterhemsplaceringar misslyckades nog p.g.a. att fosterhemmen inte passade för de barn som skulle bo där.

Jag minns en fosterhemsplacering där jag följde med en ung pojke till ett fosterhem utanför Kiruna. Jag hade liksom pojken fått veta att det fanns ungdomar i fosterfamiljen och gott om möjligheter till fritidsaktiviteter i området, t.ex. fiske. Det visade sig att de blivande fosterföräldrarnas egna barn var utflugna, dottern var 18 eller 19 år och gift eller sammanboende och hade barn, hon bodde ett par mil från föräldrarna. Det fanns inga som var jämnåriga med den fosterhemsplacerade pojken på mils avstånd. Där ute i glesbygden med fiske i en fjällälv som förströelse trodde man att en ung kille från Farsta skulle trivas. Han rymde därför ett par dagar efter placeringen.

En pojke som var narkotikamissbrukare och som jag utrett placerades i ett fosterhem uppe i fjällvärlden i väglöst land. Man fick gå en lång sträcka till fots eller åka scooter och ro över tre

fjällsjöar för att komma till fosterhemmet. Fostermodern var en ensamstående kvinna och det fanns inte fler personer boende i hemmet, möjligen fanns en vuxen son som bodde hemma, nu efteråt minns jag inte det med säkerhet. Enda attraktionen för den unga killen som skulle bo där var att han kanske skulle hitta några ovanliga skalbaggar uppe i fjällnaturen – han var en entusiastisk skalbaggsamlare och hade en stor och fin samling. Skalbaggesamlingen var det käraste han ägde. Även när han strulade runt i Stockholms innerstad och knarkade var han alltid noga med att skalbaggesamlingen var i säkert förvar – ibland hade han delar av den inlåst i en förvaringsbox på centralen och han glömde aldrig att flytta lådorna med skalbaggar eller lägga i nya pengar i förvaringsboxen, innan förvaringstiden gått ut.

Denna fosterhemsplacering uppe fjällvärlden var givetvis speciell. Knappast någon annan ungdom än denne kille skulle ha kunnat placeras där. Fosterhemmet var alldeles för isolerat beläget och det var mycket långt till några jämnåriga.

Efter ett och ett halvt år på barnavårdsbyrå IX sökte jag mig till barnavårdsbyrån vid Mariakliniken för ungdomar. Den var för ungdomar med missbruksproblem och var ett samarbete mellan barnavårdsnämnden och landstinget, där barnavårdsnämnden hade ansvar för utredningar och åtgärder enligt barnavårdslagen och landstinget hade hand om den medicinska vården. Socialassistenter arbetade tillsammans med läkare, sjuksköterskor och sjukvårdare, alla var unga och idealistiska. Vi arbetade efter ett rullande schema som gick från tidiga morgonen till midnatt, sju dagar i veckan. Vi fick särskild ersättning för obekvämlig arbetstid, kvällar och helger.

Narkotikamissbruk bland svenska ungdomar hade vid den tiden då jag arbetade på Mariakliniken hunnit bli rätt utbrett. Mest förekom det bland ungdomar som också hade andra sociala problem. Jag minns det som att det var via de amerikanska Vietnamdesertörerna som kom till

Sverige som narkotikamissbruket kom att breda ut sig, många av desertörerna var missbrukare. Narkotikamissbruk hade visserligen funnits i Sverige dessförinnan, men det var då bland artister och läkare och andra med gott om pengar, inte bland människor med sociala problem och bland socialt utslagna som det kom att bli från och med slutet av 60-talet.

Av de ungdomar vi hade kontakt med på Mariakliniken för ungdomar var det få som tillhörde socialgrupp 1. Flertalet var från socialgrupp III eller under det.

Narkotikamissbrukarna var en stor och arbetskrävande grupp men vi hade även kontakt med alkoholmissbrukande och blandmissbrukande ungdomar.

På Mariakliniken arbetade vi både med ungdomar som själva sökte sig till kliniken och med de som anmäldes dit av polisen. När polisen påträffade berusade ungdomar som de ansåg behövde tas om hand körde de dem till Mariakliniken. Våra läkare undersökte ungdomarna medicinskt och ordinerade den behandling som behövdes och vi socialassistenter försökte motivera ungdomarna för fortsatt kontakt som skulle få dem att upphöra med sitt missbruk.

Vi hade en sjukavdelning med ett par sjukrum för inläggning av berusade ungdomar, som var i dåligt skick och behövde ”vila upp sig” och äta upp sig efter perioder av knarkande eller supande. Vi hade möjlighet att låsa in dem på sjukavdelningen och tvinga dem till avgiftning. När de nyktrat till var det övertalning som gällde för att få dem att stanna och ta emot den medicinska vård de behövde. På sjukavdelningen arbetade ett par sjukvårdare, i skift dygnet runt.

Valborgsmässoaftonen och nyårsaftonen var arbetstoppar för oss. Då kom poliser och lämnade av massor av berusade ungdomar – vi ordnade sovplats åt så många vi kunde på avdelningen, andra skjutsade vi hem i taxi till deras föräldrar om de hade sådana hemförhållanden att det var lämpligt. En del av ungdomarna som polisen lämnade av på Mariakliniken dessa kvällar hade druckit sprit för första gången och

blivit mycket dåliga. Flera av dem var fyllesjuka och kräktes. Det fanns de som grät och bönföll oss att inte informera föräldrarna. De skämdes och var livrädda för föräldrarnas reaktioner. Det krävdes mycket bearbetning och långa samtal efteråt innan vi fick dem att acceptera att vi var skyldiga att informera föräldrarna om att de omhändertagits av polis och därigenom anmälts till barnavårdsnämnden och måste bli föremål för utredning enligt barnavårdslagen.

Hasselakollektivet i Hälsingland startades under den period jag arbetade på Mariakliniken. Där togs ungdomar med missbruksproblem emot för lång tids rehabilitering. Det par som grundade kollektivet, K-A Westerberg och hans hustru hade dessförinnan i många år arbetat som husfar och husmor på internatskolan Viggbyholm. Deras idéer om hur man skulle ta hand om ungdomarna, ge dem utbildning och ha långa behandlingsperioder under strikt regim men ändå byggt på frivillighet var något nytt i behandlingsväg. Under många år var Hasselakollektivt mycket framgångsrikt – man återanpassade massor av ungdomar till samhället.

Jag lyckades få en ung missbrukande flicka som jag hade kontakt med att åka till Hasselakollektivet, och jag följde med henne dit. Hon ingick i den första grupp av ungdomar som togs emot där. Hon fann sig väl tillrätta och efter att hon var rehabiliterad stannade hon kvar i kollektivet som behandlingsassistent.

Jag träffade flera ungdomar på Mariakliniken som jag engagerade mig mycket i. En ung narkotikamissbrukande flicka var jag övervakare för en tid.

Flera av ungdomarna vi kom i kontakt med var mångsidigt begåvade och såg bra ut, jag tyckte de borde ha alla förutsättningar att hitta platser i samhället. Men de återföll ständigt i missbruk. De som var hårdast fast i ett narkotikaberoende kunde ha sålt sina morsor för en sil, de var mästare på att ljuga och manipulera och var oerhört starka i sin envishet att tjata till sig pengar, att prata sig ut från avdelningen o.s.v. Jag kände ofta att de var starkare än jag,

de ljög och försökte på alla sätt lura mig och andra i personalen. De flesta av våra insatser för att hjälpa dem och försöka få dem ur missbruket var förgäves. De fortsatte på sitt destruktiva sätt. Vi som ville hjälpa blev slitna och besvikna. Efter ett och ett halvt år kände jag: ”Dessa ungdomar vill jag inte längre arbeta med. Det är alltför hopplöst.”

Jag hamnade också i konflikt med min chef på Mariaklinikens ungdomsavdelning socialinspektören Gustav Griesel – han fick inte bara mig utan en stor del av personalen emot sig och flera socialassistenter på kliniken vände sig till barnavårdsdirektören och bad om förflyttning. Ledningen för barnavårdsnämnden insåg att något måste göras. En personalterapeut engagerades och Gustav fick order att delta i grupp-sittningarna med personalterapeuten. Men dessa möten ledde inte till någon förbättring och Gustav blev förflyttad, men då hade jag redan slutat på hans avdelning.

Vid mitt samtal med barnavårdsdirektören bad jag att få komma tillbaka till barnavårdsnämnden centralt och jag erbjöds att gå tillbaka till min gamla byrå, byrå IX med Ivar Ekvall som chef. Det var inte vad jag ville. Men jag gjorde det och efter en tid lyckades jag få ett vikariat på Informationsbyrån. Där stortrivdes jag, men det var bara ett vikariat. Jag vikarierade där i två perioder. Det var en liten byrå med god sammanhållning mellan personalen. Fyra socialinspektörer (de hade alla lång social erfarenhet), en chef och en kanslist. Samtliga kvinnor.

Jag var tillbaka på byrå IX i ett par omgångar, var då biträdande socialinspektör/ utredningsledare vilket innebar att jag var arbetsledare för en grupp socialassistenter.

På den tiden fanns det i Stockholms kommuns förvaltningar ett bestämt antal fasta tjänster och därutöver fanns vikariatsanställningar. Man började i regel sin anställning som vikarie och hade först efter en tid, oftast efter ett eller ett par år, chans att få en fast tjänst. Så snart en fast tjänst var utlyst var det många som sökte den, en fast tjänst ansågs innebära en anställ-

ningstrygghet. För mig och många andra som avancerade i hierarkien var det så att då man fick sin första fasta tjänst, t.ex. som socialassistent, var man redan vikarie på en högre tjänst, det kunde vara som 1:e socialassistent eller biträdande socialinspektör. Man tjänstgjorde inte på den fasta tjänst man fick, den s.k. grundtjänsten.

Jag sökte fast tjänst som biträdande socialinspektör, efter att ha vikarierat som sådan en tid, men fick inte sådan tjänst. Många av de sökande hade längre anställningstid än jag, och i vissa fall längre tid som vikarierande biträdande socialinspektör. Tillsättningen gjordes bl.a. efter anställningstid. Det förargade mig mycket att en av dem som fick en sådan tjänst som biträdande socialinspektör fick tillgodoräkna sig tid hon varit barnledig, sammanlagt tre år, den tiden räknades in som anställningstid och det tyckte jag var fel.

Jag kom till barnvårdsbyrå VI efter att jag sökt ett vikariatsförordnande som biträdande sektionschef/socialinspektör. Det visade sig vara med placering i distrikt VI i Fruängen. Det framgick inte i annonseringen av utlysta vikariatsförordnanden var man skulle tjänstgöra, det beslutade ledningen för sociala avdelningen. Ett vikariatsförordnande var fastare än ett vanligt vikariat, det var utlyst och man sökte det, det var då i konkurrens med andra sökande. Vem som skulle få vikariatsförordnandet beslutades i den politiskt tillsatta nämnden, alltså barnvårdsnämnden, efter att personalavdelningen i ett s.k. tjänsteutlåtande förordat en av de sökande. En manlig socialinspektör från socialnämnden var redan före beslutet i barnvårdsnämnden, värvad till vikariatsförordnandet i distrikt VI av chefen där Eivor Karlsson, han hade av henne blivit lovad att få vikariatsförordnandet. Gustav Griesel, min chef på Mariapolikliniken hade läst tjänsteutlåtandet där socialinspektören från socialnämnden förordades och ringde mig och gjorde mig uppmärksam på att det inte gått rätt till. Jag ringde ett par ledamöter i barnvårdsnämnden – en socialdemokrat och en moderat. Vid barnvårdsnämndens sam-

manträde där vikariatet skulle tillsättas ställde de frågor till föredragande i ärendet. Resultatet blev att politikerna gick emot förordet och att jag fick förordnandet. Eivor Karlsson var mycket missnöjd med att beslutet gick henne emot, för henne blev det problem eftersom hon redan låtit socialinspektören från socialnämnden börja arbeta på hennes byrå.

Jag kände bara Eivor Karlsson ytligt då jag kom till hennes byrå, jag hade tyckt att hon var en lite färglös och trist person men hade inte haft anledning att ha något emot henne. Ett par dagar efter nämndbeslutet om tillsättningen ringde hon mig och ville att jag skulle komma ut till byrå VI i Fruängen och träffa personalen där. Hela personalen var samlad då jag kom dit. Eivor inledde med några ord om att beslutet om tjänsten gått henne emot men nu var det som det var. Jag kände mig så kränkt av hennes sätt att formulera sig att jag började gråta. Det hela var mycket pinsamt för mig. Efter hennes inledning ombads jag presentera mig för personalgruppen och jag vet inte längre vad jag sade, det hade ju varit en så dålig början. Eivor och ytterligare någon informerade om byrån och hur de hade organiserat arbetet.

Byrå VI:s lokaler låg i Fruängens Centrum. Jag blev chef för en grupp med ett par socialassistenter. Jag fick ett mycket fint arbetsrum. Ett stort rum med en sittgrupp med bruna manchesterklädda soffor och fåtöljer och stort soffbord förutom skrivbord och skrivbordsstol.

En kvinna som hade fast tjänst som biträdande socialinspektör och som närmade sig pensionsåldern tog tjänstledigt på halvtid och den manlige socialinspektören från socialnämnden fick vara vikarie för henne. På det sättet löstes det så att han fick stanna. Han var fackligt aktiv i SSR (Sveriges socionomers riksförbund) och det hade tagit mycket tid från hans jobb på socialnämnden. Han fortsatte med sitt fackliga arbete efter att han kommit till barnvårdsnämnden och var mycket frånvarande från byrån. Eivor som från början varit så förtjust över att ha rekryterat honom till sin byrå blev

alltmer missnöjd med honom, och i takt med att hennes missnöje med honom ökade blev hon positivare till mig. En dag kom hon in i mitt rum och sade att hon tidigare misstagit sig beträffande mig och att hon tyckte att det gick bra att samarbeta med mig. Jag svarade inte. Jag tyckte hon tydligare skulle ha bett om ursäkt för sitt sätt att ta emot mig.

Den manlige socialinspektören och jag hade väldigt lite kontakt med varandra. Han verkade lite generad inför mig, men framför allt var han så ofta frånvarande från byrån att vi inte direkt sprang på varandra.

Då jag började på byrå VI återstod ett halvår till sammanslagningen av de sociala förvaltningarna i Stockholm och inför sammanslagningen ledigförklarades alla tjänster.

Det var den 1 januari 1975 som Stockholms fyra sociala förvaltningar – Barnavårdsnämnden, Socialnämnden, Nykterhetsnämnden och Hemhjälpnämnden – slogs ihop till en jätteförvaltning med 16 socialdistrikt med lokaler i de geografiska områden de arbetade i.

Innan det blev klart med tillsättningen av tjänsterna i den nya organisationen arbetade jag som biträdande socialinspektör i Socialdistrikt 6 som hade lokaler i Midsommarkransen. Där fanns tre sektioner sammansatta av personal från alla fyra förvaltningarna. Då tjänstetillsättningarna blev klara – det var ett komplicerat pussel att få ihop det – och att få en någorlunda rättvis fördelning mellan förvaltningarna, särskilt att fördela cheftjänsterna – visade det sig att jag inte fått fast tjänst som biträdande socialinspektör. Jag blev då erbjuden vikariat som biträdande socialinspektör i socialdistrikt 8 som hade lokaler i Hökarängen. Jag placerades i en sektion med Maivor Gustavsson som sektionschef. Hon kom från socialnämnden och jag hade några gånger under åren träffat henne på konferenser och fått en positiv uppfattning om henne. Hon led sedan tonåren av sjukdomen SLE, och var helt sjukskriven i långa perioder, arbetade sedan halvtid och var sjukskriven på halvtid.

Det var oerhört jobbigt första tiden jag ar-

betade som biträdande sektionschef i den nya organisationen. Det gällde att snabbt lära sig Socialhjälpslagen och Nykterhetsvårdslagen som jag inte arbetat med tidigare och att läsa in riktlinjer för tillämpningen. De olika förvaltningarna hade haft rätt olika kulturer. Vid sammanslagningen blev det något av en kulturkollision. Den personal som kom från nykterhetsnämnden var van vid hårdare tag än vi i barnavårdsnämnden. Socialhjälpssärendena trängde undan barnavårdsärenden och nykterhetsvårdsärenden. Jag tyckte efter en tid att det vi alla mest sysslade med var socialhjälp. Barnavårdsärendena blev försummade och missbruksvården blev alltmer undantryckt. Det var också en stökigare arbetsmiljö än det varit på barnavårdsnämnden. En del av dem som sökte socialhjälp var aggressiva och bråkiga, i synnerhet då de blev nekade pengar, några var hotfulla. De vuxna missbrukarna kunde också vara bråkiga.

En dag, den 16 juni 1976, då jag var hemma i förkylning blev en av sektionscheferna i vårt distrikt knivhuggen till döds i sitt arbetsrum av en klient som nekats de pengar han ansåg att han skulle ha från socialvården. Det var en händelse som skakade om oss alla och som ledde till att säkerhetsåtgärderna tillfälligt ökades, några i personalen sjukskrev sig, någon bytte jobb.

Eftersom Maivor Gustavsson så sällan var i tjänst och då hon var i tjänst (mestadels bara på halvtid) tog hon inte på sig några arbetsuppgifter som krävde akuta insatser och kontinuitet. Jag fick ensam dra det tunga lasset och ha det praktiska ansvaret för arbetet i sektionen. Det kändes orättvist och otacksamt – jag var bara vikarie som arbetsledare och Maivor kom bara till sektionen och gästspelade då och då. Hon var mycket omtyckt av personalen och behövde inte ta några konflikter som äventyrade hennes popularitet, eller svara för beslut som kunde ses som kontroversiella.

Jag tröttnade på min arbetssituation och tog tjänstledigt på halvtid för studier, läste konstvetenskap på halvfart på universitetet. Från och

med våren 1978 tog jag tjänstledigt på heltid för att gå på Journalisthögskolan.

När jag efter två år var färdig med Journalisthögskolan och haft ett journalistvikariat på 11 månader var jag tvungen att återvända till socialförvaltningen, jag vågade inte säga upp mig utan att ha ett annat jobb.

Under en period tjänstgjorde jag som vikarierande nämndsekreterare i socialdistrikt 8 på social servicecentral 8. Det innebar att jag skulle sköta utskick av handlingar till politikerna i den sociala distriktsnämnden och att skriva besluten efter sammanträdena. Vi hade beslutsmallar med formuleringar att gå efter, de var utarbetade av jurister som ansåg att de formulerade sig tydligt, men det var på juristspråk och långt ifrån tydligt för ickejurister.

Under den period jag var nämndsekreterare hade de fackliga organisationerna stor makt. Medbestämmandelagen utnyttjades in absurdum av facken. För de minsta beslut skulle samtliga fackliga organisationer vid Socialförvaltningen kallas och förses med skriftligt underlag för att kunna vara med och besluta. Det var en enorm pappersexercis. De fackligt aktiva hade bråda dagar med att gå från sammanträde till sammanträde. Mest angelägna att få vara med och besluta var Kommunalarbetsförbundets (SKAF:s) förtroendevalda, de deltog i så gott som alla sammanträden. SKAF organiserade barnskötare, dagbarnvårdare, fritidsledare m.fl. och dessa grupper berördes sällan av beslut som gällde servicecentralens arbete.

Efter en tid tror jag denna överdrivna fackliga aktivitet minskade och sammanträdesraseriet avtog. Men det var tids- och arbetskrävande så länge det pågick, i synnerhet för mig som skulle kalla alla till möten och skicka ut handlingar till dem före sammanträdena.

Jag fick i mars 1980 ett vikariat på halvtid under fyra månader som journalist på kommunens tidning Stockholm. På min andra halvtid var jag sektionschef för den s.k. Informationssektionen i Socialdistrikt 8. Det var en liten arbetsgrupp som dels tog emot anmälningar, på samma sätt

som Informationsbyrån på gamla barnavårdsnämnden hade gjort, och dels gjorde statistik och kartläggningar. Jag hade inget emot arbetsuppgifterna i den sektionen men jag hade några rätt svårstyrda personer i gruppen, särskilt en ung tjej som tyckte sig veta bäst om det mesta och som motarbetade mig.

Inom socialvården i Stockholm har det varit många modevågor under årens lopp – olika idéer om behandlingsmetoder och förhållningsätt har avlöst varandra – de flesta idéerna har kommit från USA. Olika gurus har varit i ropet och några av deras anhängare har fått leda personalgrupper som färgats av deras idéer. De skäl som angavs för att det skulle anordnas personalgrupper med ledare som kom utifrån var att personalen skulle få bättre insikt i hur den fungerade och lära sig att samarbeta bättre, det skulle höja kvaliteten i arbetet, trodde man. Min erfarenhet var att sittningar med en extern personalgruppsledare inte ledde till bättre arbetsklimat och bättre arbetsresultat, och definitivt inte minskade konflikterna i personalgruppen, snarare tvärtom, de ledde istället till att många i personalen mådde psykiskt dåligt och i ett par fall ledde de till sjukskrivningar.

De sista åren jag var anställd inom socialvården fanns starka förespråkare för frivillighet i vården och avskaffande av tvångsvård. Det gällde både inom barnavården och missbruksvården. Jag var emot idéerna om att det inte skulle få förekomma någon tvångsvård. Jag tyckte och tycker fortfarande att tvång behövs i vissa situationer för att skydda barn och för att bryta destruktivt missbruk och kriminell utveckling bland ungdomar och missbruk bland vuxna. Att kunna rädda människor enbart med insatser som bygger på deras fria vilja är en illusion, anser jag. De som t.ex. är fast i ett starkt alkohol- eller drogberoende har ingen fri vilja. Och för barn behövs tvångsvård för att skydda barnen mot olämpliga föräldrar. Avskaffandet av tvångsåtgärder inom socialvården var en av de faktorer som gjorde att jag inte ville arbeta där längre.

De fosterhemsplaceringar som enligt min uppfattning blev bäst var när barnet i tidig ålder placerades i fosterhem och fick växa upp där. Men någon av de sista åren jag arbetade inom socialvården kom en bestämmelse om att beslut om omhändertagande av barn för samhällsvård skulle omprövas med jämna mellanrum, jag minns inte om det var en gång om året eller med längre intervall. De som var utredningsassistenter fick då göra en utredning om de biologiska föräldrarnas situation och om barnets situation i fosterhemmet. I vissa fall hade det då gått flera år sedan barnet omhändertogs och barnet hade hunnit rota sig i fosterhemmet och blivit trygg där. De biologiska föräldrarna hade kanske slutat med sitt missbruk, mådde bättre psykiskt och hade fått en bättre social situation. Nu hade de rätt att få hem sitt barn. De utredningar vi gjorde, såsom hemtagningsutredningar var oftast ytligare och mer kortfattade än de som gjorts då barnet omhändertogs. Att rycka upp barnet ur den trygga miljö där de levt en tid blev en tragedi, såväl för barnet som för fosterföräldrarna som hunnit bli varmt fästade vid sitt fosterbarn. För barnet blev det en stor omställning att komma hem till föräldrarna som de inte haft någon kontakt med på flera år. I vissa fall var de biologiska föräldrarnas förbättrade situation bara kortvarig, de återföll efter en tid i missbruk eller psykisk ohälsa. Barnet måste då omhändertagas på nytt och då kunde sällan deras gamla fosterhem ta emot dem på nytt.

De av mina socialarbetarkollegor som själva hade barn hade lättare att identifiera sig med de biologiska föräldrarna än jag hade, ”det är ju i alla fall deras barn”. ”Tänk om det var mitt barn som tagits ifrån mig” resonerade de. För mig var det självklart att se till barnets bästa. Jag tyckte att barnen i så gott som alla fall hade

det bättre i fosterhemmen och att de biologiska föräldrarna, även om de ändrat sitt beteende och fått en bättre situation hade förverkat sin rätt till barnet.

Jag kände att jag ville bort från socialvården. Enda sättet att få ett jobb på ett annat område var att skaffa en ny utbildning, tänkte jag. Jag lyckades komma in på Journalisthögskolan och tog tjänstledigt från socialvården.

Efter mina två år på Journalisthögskolan, fick jag ett elva månader långt vikariat som journalist. Jag kunde under de första åren direkt efter min journalistexamen inte hoppas på mer än ett vikariat, det var brist på journalisttjänster i Stockholm och jag ville inte arbeta utanför Stockholm. Av nyutexaminerade journalister var det få som lyckades få fast journalistjobb direkt, de flesta var liksom jag inne i karusellen av elvamånadersvikariat. Mer om detta sidan 136.

Efter min tjänstledighet från socialförvaltningen för mitt första elvamånaders vikariat som journalist nekades jag fortsatt tjänstledighet. Valet för mig var att gå tillbaka i tjänst på socialförvaltningen eller att säga upp mig. Jag valde att gå tillbaka i tjänst i socialdistrikt 8. Den som hade vikarierat för mig där fick flytta ner i hierarkin och det blev en kedjereaktion så att den som vikarierat för henne fick flytta på sig. Det var inte roligt för mig att vara orsak till detta.

Chefen för socialdistriktet där jag arbetade rådde mig att tänka mig noga för innan jag sade upp min fasta tjänst i kommunen, och gick till ett tidsbegränsat vikariat som journalist. Men trots det rådet sade jag upp mig i juni 1983 för ett nytt journalistvikariat. Jag har aldrig ångrat det. Jag var färdig med socialförvaltningen och med socialt arbete.